

P.L.B. Vokietijos Krašto Valdybos
I N F O R M A C I J O S

10

Nr. 3 /10/

1952 m. gegužės mėnuo

Krašto Valdybos "Informacijos" skiriamos spaudai.

Gerb. laikraščių redakcijas maloniai prašome, panaudojant savo laikraštyje KV "Informacijų" straipsnius ir žinias, nurodyti šaltinį.

Gerb. laikraščių redakcijas maloniai prašome dėti savo laikraščių kiek galima žymesnėse vietose šūkius, švietimo ir kitais lietuvių reikalais, skelbiamus šiose "Informacijose".

T U R I N Y S

1. Pabaltijo tautų gedulo diena
2. BALF'o pirmininkas kun.kanaun.prof. d-ras J.B.Končius Vokietijoje
3. Iš lietuviškų centro organizacijų veiklos
4. Kultūrinės žinios
5. Žinios iš stovyklų
6. Iš vokiečių spaudos
7. Pavergtoje tėvynėje
8. Kitų tautybių bendruomenėse

LIETUVIŠKOJI MOKYKLA TIESIA RANKAS Į TAVE, TAUTIETI.

PADEK JAI!

PABALTIJO TAUTŲ GEDULO DIENA

birželio 14-tos deportacijų minėjimas

Vokietijoje lietuvių, ir iš viso pabaltiečių, bendruomenė visada stengėsi kuo iškilmingiausia paminėti mūsų tautos liūdesio dieną, birželio 14 deportacijas. Kai kur su tais minėjimais buvo išeita ir į viešumą, kaip pav. Neustadte/Holst., kur užpernai buvo suruoštos eisenos per miestą su plakatais, o miesto aikštėje didelis kelių tūkstančių žmonių mitingas. Vokiečių įstaigos, davusios tam minėjimui sutikimą, bijodamos komunistų pasipriešinimo, buvo sutraukusios net kelis šimtus policininkų tvarkai palaikyti. Policijai neteko įsikišti, nes komunistuojantieji vokiečiai nepasirodė. Vietiniai vokiečiai, ypač vokiečių pabėgėliai, su dideliu įnirtimu buvo pasiryžę atremti komunistų pasirodymą ir apginti pabaltiečių parengimą.

Pačiame rusų zonos pasienyje, Lübecke, buvo suruoštos pabaltiečių iškilmingos eisenos per miestą į pamaldas. Jie organizuotai ėjo iš įvairių miesto dalių stovyklų ir, susijungę miesto centre, bendrai nužygiavo į katalikų bei evangelikų bažnyčias pamaldoms. Toks viešas pasirodymas sukretė vietinę visuomenę ir priminė jai pabaltiečių likimą rusų vergovėje.

Šiemet Krašto Valdybos iniciatyva birželio 14 d. deportacijas ruošiamasi minėti B o n n o j e, Vokietijos politinio gyvenimo centre. Jeigu įvyktų minėjimą parengti norimu būdu, tai ne tik bus supažindinta Bonnos rinktinė vokiečių publika su Pabaltijo gyvenimu ir jo kančiomis rusams valdant, bet jis plačiai nuaidės po visą Vokietiją ir galės būti pastebėtas ir už jos ribų.

Šis Krašto Valdybos minėjimo Bonnoje projektas gavo pritarimą ir Baltų Centro Komitete. Latviai ir estai, palikdami parengimo darbų vadovavimą lietuvių rankose, prisideda kuo galėdami prie šio sumanymo, kuris jiems pradžioje atrodė neįvykdomas. Baltų Centro Komitetas nutarė minėjimą Bonnoje rengti, o Krašto Valdyba jau atliko visą eilę paruošiamųjų darbų. Jos Informacijų skyrius kreipėsi į jo turimus draugus, aukštus valstybės valdininkus, žurnalistus ir visuomenininkus, užklaudamas juos kokia būtų jų pažiūra į tokio minėjimo parengimą Bonnoje. Iš visur gautas pritarimas ir susidomėjimas tokiu parengimu.

Oficialios vyriausybės paramos nežadama, bet jos ir neieškoma, nes minėjimą norima praveisti t a u t i n i u o s e rėmuose, ta proga supažindinant rinktinę į minėjimą atsilankiusią publiką su Pabaltijo kraštais. Paskaitininkų tarpe numatoma kviesti vieną vokiečių mokslininką, Pabaltijos kraštų žinovą ir bičiulį, ir vieną vokiečių parlamentarą, galimai Strassburgo Europos Tarybos narį. Koncertinėje minėjimo dalyje norima duoti pabaltiečių muzikos kūrinų. Minėjime dalyvautų lietuvių Vasario 16 gimnazijos mokinių praplėstas choras, estų žymi pianistė, latvių čelistas ir dar du dainininkai. Salės prieangyje ketinama paruošti dekoratyvinę Pabaltijos tautų meno parodėlę.

Visa eilė žymesniųjų Vokietijos laikraščių pažadėjo dėti ta proga išsamius straipsnius, radiofonai duoti komentarus ir reportažus o Bonnos universitetas principiniai sutiko minėjimui pavesti savo didžiąją salę. J.E.Kölno kardinolas F r i n g s pavedė savo pavaduotojui, J.E. vyskupui Joseph F e r c h e, laikyti minėjimo dieną Bonnoje pontifikalinės mišias. Tikimasi, kad evangelikų Rheinlando bažnyčios prezidentas, vyskupas H e l d t, pats laikys pamaldas evangelikams Bonnoje arba paves jas laikyti kuriam nors aukštam evangelikų bažnyčios didgnitoriui.

Jau vasario 16 dienos minėjimas parodė, kad sumažėjusi lietuvių bendruomenė, sumažėjusine tik savo skaičiumi, bet dar labiau šviesuomenės atstovais, išlygina tas sumažėjusias jėgas juo didesniu entuziazmu ir darbštumu.

Toks iškilmingas minėjimas Bonnoje, rašinių spausdinimas, menininkų ir kitų dalyvių transportas, eksponatų sutelkimas ir pan. pareikalau daug organizuotumo ir lėšų. Turima šiek tiek vilties, kad užjaučiantieji sluogsniai ras galimybę dalį lėšų padengti, bet likusiąją dalį teks padengti pačių pabaltiečių aukomis.

PLB Vokietijos Krašto Valdyba laiko reikalingu lietuviams kiekviena proga eiti į viešumą, supažindinti kitų kraštų plačiąją visuomenę su Lietuvos būkle, lietuvių tautos kančiomis ir kova už laisvę. Todėl šiemet, pritariant latviams ir estams, bus stengiamasi kuo plačiausiai painformuoti Vokietijos visuomenę, o minėjimus pačiose pabaltiečių bendruomenėse organizuoti iš centro, atitinkamai jas paraginant, duodant patarimus dėl programos sudarymo ir medžiagos, ypač vokiečių kalba.

BALFO FIRMININKAS KUN. KANAUN. DR. J. B. KONČIUS VOKIETIJOJE

Kelionėje į Europą visų pirmą sustojęs Paryžiuje, Firmininkas konferavo ten su Lietuvių Šalpos Draugija, su d-ru Bačkiu, Prancūzijos labdaros organizacijomis ir vyriausybės atstovais, lankė lietuvius ir kitose Prancūzijos vietovėse, rasdamas suvargusių šeimų, išbalusių, nedavalgiusių ir liguistų vaikų ypač Strasburge. Kelionė po Vokietiją pradėjo Prancūzų zonoje, po to apvažiuodamas lietuvių agvyventas stovyklas pietų ir vakarų Vokietijos srityse, o vėliau ir šiaurinėse srityse. Geriausius išpūdžius gavo Prancūzų zonoje, kur tremtinių būklė yra geresnė ir daug kas iš jų turi darbo. Ypač patalpu buvo Firmininkui pastebėti, kad lietuviai kur galedami griebiasi darbo ir nelaukia išmaldos. Prancūzų zonoje okupacinė valdžia neįleido pabėgėlių, todėl tos sritys ne taip kenčia dėl perpildymo pabėgėliais ir tremtiniais.

Federalinės vyriausybės ir kraštų įstaigose

BALFO Firmininkas Bavarijoje aplankė Bavarijos ministerį pirmininką ir vidaus reikalų ministerį, Württemberge ir Žem. Saksonijoje lankėsi vidaus reikalų ministerijose, keldamas visur konkrečius pageidavimus ir pareiškdamas padėką už iki šiol parodytą gerą valią tremtinių atžvilgiu.

Bonnoje BALFO Firmininkas buvo priimtas pabėgėlių reikalams ministerio L u k a s c h e c k, dalyvaujant Ministerialdirigent'ui Dr. R i e d e l. BALFO Firmininkas buvo lydimas CARE misijos Vokietijoje direktoriaus C o r d o v a. Užsienių Reikalų ministerijoje valstybės sekretorius H a l l s t e i n priėmė kanaun. Končią, kuris pasikalbėjime pareiškė Amerikos lietuvių padėką už teikiamą lietuviams, ypač patalpu nukentėjusiems dėl sovjetų teroro, prieglaudą. Vidaus reikalų ministerijoje, tvarkančiai daugiausia tremtinius lietuvių reikalų, kanaun. Končius turėjo pasimatymų su visa eile aukštų valdininkų, su valstybės sekretorium B l e e k, pavadavusiu išvykusį ministerį, su labdaros skyriaus vedėju Regierungsdirektor Dr. K i t z ir jo bendradarbiu Ministerialrat Dr. S c h e f f l e r.

Vidaus reikalų ministerijos pasiūlymu ir jos automobilium, m-jos valdininko Dr. H a r t m a n n lydimas, BALFO firmininkas aplankė Bonnos ir Kėlno apylinkėse pabėgėlių stovyklas, sugriautų namų urvuose ir iš lentų bei sugriautų sienų primityviai pasidarytuose barakuose baisiose sąlygose gyvenančias šeimas. Kėlne pirmininką lydėjo labdaros direktorius S c h m i t t ir Dr. S a n d e r s. Ten buvo aplankytas ir CARITAS centras, kur kanaun. Končius susipažino su statybų pabėgėliams planavimu.

Okupacinėse ir tarptautinėse įstaigose Bonnoje

Bonnoje kanaun. Končius aplankė CARE centrinę įstaigą Vokietijoje, susipažino su jos administracija bei veikla ir tą pačią dieną lankėsi UNO centrinėje įstaigoje, kur su jos reikalų vedėju Mr. Pearman-Wilson aptarė tremtinių kalinių, kurių daugiausia yra lenkų ir ukrainiečių, Vokietijoje studijuojančių apie 450 studentų /jų tarpe apie 25 lietuviai/ ir tremtinių socialinės bei politinės globos problemas.

- 4 -

Pasimatyme su PICME generaliniu įgaliotiniu Vokietijoje Mr. White pastarasis nušvietė savo dabartinę darbuotę emigracijos reikalais ir pareiškė pageidavimus dėl susitarimo ir bendradarbiavimo su BALFO, nors galutinis susitarimas bus sudarytas su centru Ženevoje.

Aukštąjį US komisara J.J. McCloy kun. d-ras Končius aplankė jo privačioje rezidencijoje Bad Godesberge. Su juo kun. d-ras Končius turėjo ilgesnį pasikalbėjimą apie Vokietijos ir Europos susidariusias sunkias problemas ir jo pastangas politinėje srityje. Paskutinis kerai, sutriuškinęs Vokietijos miestus ir pramonę nebus greit užmirštas ir Vokietija ekonominiškai ne taip greit atsigaus. Kun. d-ras Končius pareiškė BALFO ir kitų Amerikos šalpos organizacijų vardu padėką už jo prielankumą tremtinių globai ir už suteiktas įvairias privilegijas ir lengvatas.

TIK PER LIETUVIŠKĄ ŠEIMĄ IR LIETUVIŠKĄ
MOKYKLĄ IŠLAIKYSIŲE VAIKUS SAVO TATAI.

IŠ LIETUVIŠKŲ GENTERO ORGANIZACIJŲ VEIKLOS

Tarpžinybinis lietuviškų organizacijų pasitarimas Hannoverėje.

1952.4.3 d. konferencijoje dalyvavo 15 asmenų, jų tarpe BALFO pirmininkas kanaun. J.B.Končius, VLIKO Vykd.Tarybos narys M.Brakas, BALFO įgaliotinis Vokietijoje ir KV pirmininkas Pr.Zundė, Mažosios Lietuvos Tarybos atstovas W. Banaitis, Evangelikų Bažnyčios Tarybos Senjoras kun. A.Keleris, Bremen-Grohn kapelionas kun. V.Šarka, Vasario 16 gimnazijos direktorius A.Giedraitis ir dar keli Krašto Valdybos ir BALFO bendradarbiai bei gimnazijos mokytojai.

Posedį atidarė p. Pr.Zundė, pasveikino atvykusį iš Amerikos BALFO pirmininką kan.Končių bei kitus dalyvius ir perdavė žodį kan.Končiui, kuris, sveikindamas susirinkusius, perdavė visų Amerikos lietuvių vardu linkėjimus ir užuojautą likusiems Europoje tremtiniams bei padėkojo BALFO darbuotojams Vokietijoje už gerą reikalų tvarkymą. Amerikos lietuviams dar rūpi likusiųjų tremtyje. Lietuvių reikalai ir jie yra pasiryžę toliau gelbėti, nors užsi-
tęsusi šalpa kai kam gal ir būtų pabodusi.

BALFO įgaliotinis Vokietijoje Pr.Zundė glaustai nusakė BALFO veiklos ateities darbo perspektyvas. Darbas, pasibaigus IRO teikiama labai ramiai labai pasunkejęs ir taip pat pakitėjęs paties darbo pobūdis, nes seniau buvo daugiausia dėmesio skiriama emigracijai, o dabar jis atitenka šalpai. Gvilvendamas iki šiol pasirodžiusius darbo trūkumus ir sunkumus, nurodė į reikalingą eiti prie naujos darbo sistemos.

A. Giedraitis ir A. Venclauskas padarė pranešimus gimnazijos ir švietimo reikalais, pažymėdami, kad šiandien švietimas įgūnė kitus uždavinius: lietuviybės išlaikymą ir jaunimo auklėjimą tautine prasme. Tėvai dažnai esti priversti taikintis prie aplinkybių ir vaikai šeimoje lietuviško auklėjimo kartais visai negauna.

arba nepakankamai. Svarbiausia mokslo įstaiga Vokietijoje yra Vasario 16 gimnazija Diepholze su grynai lietuviška pradžios mokykla.

M. Brakas, sveikindamas atvykusį kan. Končių, p. Zundę ir kitus dirbančius šalpos darbu, nurodė, kad žinas iš praktikos, jog ir smulkiausia dovana tremtiniams turinti neaprastos reikšmės. Tačiau mažiausiai dovana priėmimu jaučia prisirišimą prie lietuvių ir lietuvių tautos. Tuo būdu šalpa yra kartu ir politinis faktorius. Toliau pastebėjo, kad trūksta glaudžių santykių tarp VLIKO ir IIB, kas kenkia ir materialiniu atžvilgiu, ypač gal nepakankama parana gimnazijai ir neišnaudotos VLIKO skirtos sumos vadoveliams leisti, nors jų iš švietimo prelegentų šodžių labai trūksta.

BALFO pirmininkas kan. Končius išsamame pranešime nurodė į savo kelionės į Europą tikslus. Pasikeitusi tremtinių situacija Vokietijoje vertė BALFO centrą sinėti žmogų susipažinti su naująja būkle. Ryžėsis vykti jis pats, nors turėjęs dėl to atsisakyti nuo klebono pareigų ir nutraukti profesurą universitete. Jis esąs Europoje jau trečią kartą: pirmojo karo metų 1918 m. buvęs Vokietijoje kaip karo kapelionas, 1919 m. buvęs čia su misija gražinti lietuvius karo belaisvius į tėvynę, kurių pavykę gražinti apie 30.000.

Kalbėdamas apie savo planus Europoje, kan. Končius nurodė, kad svarbiausias tikslas esąs gauti daugiau privilegijų ir lengvatų lietuvių šalpai. Jis yra numatęs sudaryti sutartį su UN High Commissioner for Refugees, kuris turėsias fondus ir šalpos reikalingams. Tos sumos busiėnėios skirstomos per organizacijas, taigi ir BALFas galės tarpininkauti, nes esąs Federalinės Amerikos valdžios žinioje.

Po pranešimų buvo gyvos diskusijos, kuriose ypatingai išryškėjo reikalus tamoriau bendradarbiauti su IIB. Iš visų konferencijos dalyvių pareiškimų matėsi savaimė išskylantis reikalus BALFO šalpa ir jo kita veikla jungti ir derinti prie visos bendruomenės, kuriai juk ir BALFas nori patarnauti. Kiekvienas visuomeninio darbo elementas, taigi ir šalpa, yra visais požiūrais susijęs su lietuvių bendruomenės gyvenimu ir gali būti efektingas tik tada, kai nelies atitrūkęs nuo tos bendruomenės.

IIB Vokietijos Krašto Valdybos posėdis 1952.4.30.d.

Posėdyje svarstyti finansiniai Krašto Valdybos reikalai, priimtos pareiškimai ketvirčių apyskaitos ir šio metų ketvirčio samata. Krašto Valdybos darbus, bendruomenės reikalus tinkama atstovavimu sunkina mažos pajamos iš suvargusios lietuvių bendruomenės Vokietijoje.

Svarstant samatą švietimo reikalams, plačiau išgvildinti įvairūs Vasario 16 gimnazijos ir Diepholzo pradžios mokyklos reikalai. Vien tik gimnazijoje mokinių skaičius pašoko iki 103, o reikiamiausias dėsnis laukiama atvykstant dar kelių. Tuo būdu išlaidų didėjimas vertė Valdybą rūpestingai apsvarstyti ypač bendruomenės išlaikymą, mokinių maitinimo ir mokytojų sastato bei pamokų valandų paskirstymo problemas. Tais reikalais posėdyje pasisakė ir specialiai atvykęs gimnazijos direktorius Giedraitis.

Ateities planuose numatoma tarp kitko toliau dėti pastangas lietuvių įkurdinimo ir perkėlimo reikalais. Nutarta pradėti paruošiamuosius darbus Krašto Tarybos rinkimų organizavimui ir tęsti toliau vyksiančių ir seniūnijų lankymą, kurių pereitame ketvirtyje aplankyta 27, o šiame ketvirtyje numatoma aplankyti apie 30.

Neparengtas iki šiol Pabaltijo Spaudos Biurui praktiško darbo, nutarta Krašto Valdybos Informacijos skyriaus veiklą sustiprinti, išskirti kelių jo finansinei autonomijai, t.y. išsilaikymui žymia dalimi savo lėšomis, ir studijuoti jo įteisavimo galimybes.

Pabaltijos Centro Tarybos posėdis 1952.4.19 d.

Įvykusiame Vokietijos Krašto Valdybos būstinėje Hannoveriye Pabaltijo Tarybos posėdyje dalyvavo visų trijų tautybių bendruomenių rinkininkai ir kiti tautybių centrų nariai.

Be visos eiles bėgamųjų reikalų, apsvarstytas Centro Tarybos nusistatymas steigiamosios visų trentinių centrines atstovybės atžvilgiu. Atstovybė jau yra sudaryta ta prasme, kad yra išdirbti, nors ne visoms tautybėms įteikti, įstatatai ir nustatyti jos egzekutyviniai organai bei jų narių skaičius. Atstovybės valdybą sudaro 9 žmonės, iš kurių skaičiuje pabaltiečiams numatyta viena vieta. Po vieną pavaduotoją pabaltiečiai gali skirti dar į valdybą ir revizijos komisiją.

Pabaltijo Centro Taryba iš principo pritarė steigiamajai atstovybei ir nutarė deleguoti į jos tarybą ir revizijos komisiją savo narius. Į Tarybą numatoma deleguoti lietuvių atstovą, kuriam tektų Tarybos išždininko vieta, o į Revizijos Komisiją estų atstovą. Galutinis sprendimas dėl šios atstovybės, kuriai iš kitų tautybių nepritarė tik ukrainiečiai, bus padarytas, kai bus gauti jos įstatatai ir steigiamųjų susirinkimų protokolų tekstai.

Birželio 14 d. minėjimo reikalais išklaudyti pranešimai apie atliktus paruošiamuosius darbus, jiems pritarė ir pavesta lietuviams toliau vadovauti to parengimo darbams.

FLB Vokietijos Krašto Valdybos padėka JAV senatoriui O'Konski.

Krašto Valdyba parašė JAV senatoriui O'Konski padėką, kad jis Katyno Tardomoje Komisijoje drąsiai ir viešai formulavo savo paklausimus apie tai ar Nūrnberge nebuvo Sovjetų Sąjungai iškeltas kaltinimas dėl Lietuvos, Latvijos ir Estijos pagrobimo ir nepuolimo pakto sulaužymo.

Savo padėkos laiške KV O'Konski informuoja, kad lietuvių atstovai Nūrnbergo bylos metu turėję drąsos tokią kaltinimą kelti žodžiu ir raštu ir kad lietuvių toks žygis sukėlęs susidomėjimą kaip ir todėl, kad tuo metu Sovjetai buvo laikomi sąjungininkais ir bičiuliais, prieš kuriuos kelti balsą buvo lyg nusikaltimas.

Patariamosios Tarybos Trentinių Reikalams posėdis Mūnchene.

Prie Bavarijos vidaus reikalų m-jos sudarytoji Patariamoji Taryba kurioje lietuvius atstovavo P. I. R u g i e n i u s, posėdžiavo Mūnchene balandžio 25 d. Joje padaryti tokie referatai:

- 7 -

1. Mokyklų klausimu pranešta, kad Bonnos vyriausybė išaiškino, jog mokyklų išlaikymo išlaidas neša kraštai. Mokyklos būsiančios pertvarkytos įvairiais požiūriais. Mokytojai busią vokiečiai ir tik dalis mokytojų trentiniai iš stovyklų. Mažam mokinių skaičiui ir naujai pastatytuose namuose apgyvendintiems trentiniams atskirų mokyklų nenumatoma. Kitur bus įvairių klasių skaičiaus mokyklos, atsišvalgiant į mokinių skaičių. Įstatymu numatyta 3 klasių mokyklos ne visur bus, nes trūksta mokinių, o dalis mokinių, tinkančių amžiumi pav. į ketvirtą klasę, turės eiti į pirmąją klasę, nes laikomi nepakankamo išsilavinimo. Tuo tarpu numatoma dėstyti gimtąją kalbą ir tikybą taip pat gimtąją kalbą. Kitos pamokos tik vokiečių kalba. Schleisheime Ukrainiečių ir rusų gimnazijas norima suglaudinti, nes valstybė vienoje stovykloje negalinti išlaikyti dviejų gimnazijų. Tautinių mokyklų, kaip aiškinama pačių vaikų labui, ateityje nebūsi.

2. Stovyklų panaikinimas dar nepravestas, bet prie jo einama. Iš 23.000 užsieniečių, buvusių stovyklose 1951.9.1 d., liko dar 18.000. Sumažėjo apie 5.200 žmonių, kurių 4.300 perkelti į naujai pastatytus namus, o 900 emigravo. Jau likviduotos 3 stovyklos: Rosenheim apgyvendinta naujai pastatytuose namuose mieste, o iš Schwabach ir Donauwörth perkelti į kitas stovyklas. Dillingene greitai laiku tuštinamos kareivinės. Dalis gyventojų jau segužės mėn. keliami į Rosenheimo namus, o dalis į naujai statomus namus Dillingene. Ir Memmingeno kareivines iki spalio 1 d. pakeis naujai statomais 238 butais. Neu Ulm'e iškelti visi ne mohametonai, į Valką sukelianas Windsor ir Windischbergerdorf. Naujų butų statoma 7.000 gyventojų. Jie bus baigti įvairiais terminais ir apgyvendinti užsieniečiais. Planavimo programa ne visuomet atitiko tautinių komitetų norus, nes lemė valstybinė žemė. Vis dėlto statybos programą reikia laikyti pavykus, nes, išskyrus Deggendorf, statoma miestuose, būtent: Dillingen, München-Karlsfeld, Weilheim, Breuchtlingen, Memmingen, Rüssau, Erlangen, Forchheim, Neu Ulm ir Schongau. München 3.000 užsieniečių statoma 690 butų, München - Karlsfeld emigracinė stovykla lieka. Prie naujų statybų planuojami kultūros namai: knygynams, kinams bei YMCA veiklai, kuri laikoma reikalinga, nors sunku surasti lašų jos veiklai tęsti.

3. Emigracijos problemų yra ir vietoje, nes tebeaiškinama Furl kareivinių juridinė padėtis. Armijai ju nepaėmus, Bonn ketina jos paversti mažiausiai visus pietinės Vokietijos emigracijos centru. Į Australiją gali emigruoti pagal dvimetinę sutartį, į Angliją pagal giminių garantiją, • Kanada ketina tuojaus priimti 13.500 emigrantų, ką pranešė į posėdį iš Genevos traukinio atvykęs Staatssekretär G. Ollenhauer. Emigracijai į Australiją registruotis: München, Furl - Kaserne, Australische Abteilungs. Į Kanada registracija prasidės iki už 14 dienų.

4. Perkeldinimas į Hessena 1.000 žmonių kitą savaitę baigiasi. Eriimami visi stovyklose gyvenantieji. Išsiaiškinta, kad ir Bavarijoje pasuose pilietybė įrašoma pagal valstybes, Lietuvos, Latvijos, Lenkijos ir pan. Užsieniečiams Kennkarte negalioja, o tik Fremdenpass'as. Darbo leidimų užsieniečiams, patenkontiems į benomių užsieniečių sąvoką, netaikoma.

TAREK JAI

KULTŪRINĖS ŽIVIOS

Paskaitos apie Čiurlionį Hannoverio akademijoje.

Vadinamoje "Leibnitz-Akademie" Hannoveryje, skyriuje Kunstwissenschaft-Kunstbetrachtung-Kunsterziehung, meno kritikas Paul Friedrich F e c h s t e i n vasaros semestre skaito paskaitas "Einführung in die Malerei der Gegenwart". Paskaitų cikle "Vorlesungen des Abstrakten", abstraktiškumo, pirmykštės formos, jis skaito apie Čiurlionį - Delaunay, iliustruodamas paskaitas šviesos paveikslais. Semestro pradžia balandžio 21 d.

Lietuvių kalba Marburgo universitete.

Prof. Dr. Kurt Stegmann von Britzwald paskelbė vasaros semestre skaitysiąs įvadą į lietuvių kalbą "Einführung ins Litauische". Vokietijos Krašto Valdybos Informacijų skyrius palaiko ir su šiuo mokslininku ryšius ir talkininkauja jam apsirūpinant lietuviškąją literatūrą.

Vienoje leidžiamas Pasaulinės Literatūros Leksikonas

Vokietijos Krašto Valdybos žiniomis Vienoje leidžiamam "Lexikon für Weltliteratur" medžiaga apie lietuvių literatūrą patiekta estas, p. d.-ras Otto Webermann. Toji medžiaga nėra išsami ir su trūkumais. Vokietijos Krašto Valdybos Informacijų skyrius kreipėsi į leidėjus, nurodydamas, kad laisvame pasaulyje gyvena ir veikia visa eilė lietuvių rašytojų, poetų, mokslininkų ir net leksikografų, kurie galėtų patiekti išsamią ir tinkamai sudorotą medžiagą lietuvių literatūros klausimais ir siūlydamas savo tarpininkavimą tokiai apžvalgai parūpinti.

Lietuviai studentai ir amatų mokiniai Hangelare

Pabaltiečių Krikščionių Studentų Sąjungos bendrabutyje Hangelare, ties Bonna, vasaros semestre apsigyvens jau 9 lietuviai studentai, einą mokslus Bonnos universitete. Didelė jų dalis tai Vasario 16 gimnazijos Diepholze auklėtiniai. Vienas iš jų, Alg. Gintautas, yra dabar baigęs Düsselдорfe specialius bendrabučių vedėjų kursus ir skiriamas Hangelaro bendrabučio vedėju bei kun. Urdžės pavaduotoju. Lietuvių tarpe yra ekonomijos mokslų doktorantas Obelavičius, grąžęs iš Australijos baigti Vokietijoje mokslą. Mergaičių kandidatų tarpe yra lietuvaitė G. Petraitytė iš Lebenstedto, kur ji išėjo specialios vokiečių valstybinės mokyklos mašinų statybos ir elektrotechnikos skyrius ir išlaikė su pažymiu "labai gerai" meistrinio pavaduotojo egzaminus, "Gehilfenprüfung", išydama prie to dar techniškąs braižytojos diplomą.

Erie šio bendrabučio sudaromame amatų mokinių skyriuje dauguma bus galbūt lietuvių. Labai daug yra pašynų iš mergaičių, amatų mokyti. Kun. Urdžė turi naujus sumanymus, kuriuos įvykdžius bus galima priglausti ir mergaites.

Dabartinius, savo rankomis iš griuvėsių pasistatytus, namus teks atiduoti vokiečių pasienio policijai. Bendrabučio vadovybė ieško prie Bonnos tinkamo sklypo ir ten vėl savių studentų ir mokinių darbų, talkininkaujant p saulio jaunimui, statysis naujus namus, jau visai savo nuosavybėje.

Lietuvių mokyklos Mūnchene ir Memringene

Krašto Valdybos švietimo inspektorius A. Venclauskas balandžio pabaigoje lankėsi Mūnchene ir Memringene, inspektuodamas lietuvių mokyklas ir kartu padarydamas kaip Krašto Valdybos narys vietos bendruomenėms pranešimus apie bendruomenės centro veiklą.

Abiejose vietovėse veikusios lietuvių pradžios mokyklos dėl mokinių ir mokytojų stokos ir dėl finansinių trūkumų buvo atsidūrusios kritiškoje būklėje. Mūnchene susitarta dėl lietuvių pradžios mokyklos išlaikymo 14 lietuvių mokinių, o Memringene, kur mokinių skaičius dar mažesnis, organizuojama vargo mokykla.

ŽINIOS IŠ STOVYKLŲ

Tremtinių būklė Nordrhein-Westfalijoje

Nežinint pasibaigusios emigracijos, užsieniečių pabėgėlių didžiausias vargas lieka neramumas ir gyvenimo netikrumas. Nesibailgia nė jų kilnojimas iš vienos stovyklos į kitą. Vyriausybės sluogniuose manoma, kad kilnojimai galutinai pasibaigs vėlai rudenį, kai bus apgyvendinti paskutiniai 500 naujai pastatytų ar statomų butų. Tada iš vokiečių perimtų 1950 m. viduryje 17 stovyklų beliks 3.

Iki pereinamųjų metų pabaigos buvo apgyvendinti butuose apie 3.500 žmonių, o apie 5.000 dar gyveno stovyklinio pobūdžio patalpose. Iki šių metų rudens tikimasi sutalpinti butuose dar apie 2.000 asmenų, taip kad stovyklose beliktų apie 3.000. Lietuviai, deja, tik keliomis šeimomis iki šiol galėjo pasinaudoti naujai pastatytais butais, nes lietuvių tremtinių skaičius Nordrhein-Westfalijoje yra iš viso nedidelis: stovyklose 249, o privačiai gyvenančių 308.

Nordrhein-Westfalijos vyriausybei pavyko išgauti iš federalinės vyriausybės pritarimą visiškai aprūpinimui sistemai Augustdorfo stovyklai. Šioje stovykloje lietuvių yra 86 žmonės. Aprūpinimas drabužiais lieka prilygintas vokiečių pabėgėlių aprūpinimui ir yra nepakankamas. Tikimasi gauti didesnių kiekių drabužių iš IRO atsargų liekanų, kurių 40% bus skirta šiam kraštui. Vaikų darželiai bus vedami vokiečių vedėjų ir turės savo tautinius poskyrius su tautinėmis auklėtojomis.

Vilčių, kad užsieniečiams tremtiniams, lankantiems savo gimines butų duodami geležinkelių papiginimai kaip vokiečių pabėgėliams, negali būti, nes ir vokiečiams geležinkelių valdyba juos siaurina, taip kad pav. iki 1953 m. pabaigos duodami papiginimai tik 3 kelioms. Vaikų kelioms pas tėvus duodama ir užsieniečiams pabėgėliams 50% papiginimas. Socialministerija kreipėsi į finansų įstaigas, kad jos mokesčių atžvilgiu užsieniečius pabėgėlius prilygintų vokiečių pabėgėliams.

Ir vokiečių bažnyčios atstovai, besirūpinę užsieniečiais, pastebi, kad jie į savo būklę žiūri tik kaip į pereinamąjį laikotarpį ir elgiasi lyg kad jie dar būtų pakelėje į kur tai. Bažnyčios atstovų nuomone reiktų užsieniečiams įkvėpti drąsos, kad jie skaitytųsi su realia dabartimi ir išsiamonintų, jog jie čia rado naują tėvynę. Jie turėtų nusikratyti iš vienos pusės apatijos ir nejudrumo, iš kitos pusės baimės ir neramumo.

IŠ VOKIEČIŲ SPAUDOS

DPA - Vokietijos Spaudos Agentūros - cirkuliarinis straipsnis

"LITAUEN HEUTE" 1952.4.7 d.

Vokietijos Spaudos Agentūra išleido savo informacinėje tarnyboje ir straipsniais aprūpinimo tarnyboje 6 mašinėle rašytų puslapių apžvalgą apie dabartinę Lietuvą.

Išsamus ir objektyvus straipsnis premtas Vokietijos Krašto Valdybos "Informacijomis" ir atskirai patiekta medžiaga. Ši apžvalga pasiekia visus Vokietijos laiškešius ir, be abejonės, bus atitinkamai panaudota. Be to, tas straipsnis DPA pasiųstas ir "Stockholms Tidningen".

Straipsnyje sakoma, kad nežiūrint geležinės uždangos, į vakarų Europą ir Skandinaviją prasiskverbia informacijos, kurios vienin-gai duoda Pabaltijo kraštų gyvenimo vaizdą, visai priešingą sovjetinės propagandos vaizdai. Toliau nupasakojama sienos apsauga ir pabrėžiama, kad anapus sienos gyvenimas turi visus svetimųjų viešpatavimo požymius, su deportacijomis, kolchozų sistema, suvaržyta darbo ir gyvenamosios vietos pasirinkimo laisve bei visai žemu pragyvenimo standartu.

Toliau rašoma apie Lietuvos miestų, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos ir Šiaulių, vaizdą, apie gyventojų moralinį ir materialinį skurdą, apie uždarius fabrikuose, kolchozuose ir kt., apie rusų elemento išivyravimą vadovaujamose ir geriau apmokamose vietose, apie dvasinį studentijos gyvenimą marksizmo teorijos rėmuose ir apie kovą prieš bažnytinį gyvenimą.

Baigiant straipsnį, kalbama apie suvaržytą susisiekimą, apie vienintėlį gyventojams likusį kontaktą su laisvuoju pasauliu per radiją, apie badujančių, persekiojamų ir sunykusių žmonių slankiojimą po kraštą, dar labiau apsunkinant įbaimintus gyventojus. Pabaltijo kraštų gyventojai tikisi išlaisvinimo iš bolševikiško jungo tik naujuoju karu, kuriam yra pasirengę aukoti viską.

"Pabaltijis be slėptuvių" - "Münchner Merkur" 1952.4.4.straipsnis

Pasirėmęs "Stockholms Tidningen" žiniomis, laikraštis tvirtina, kad Pabaltijo partizanų veikla išnykusi ir nebevyksta nei sabotažo aktų, nei žymesniųjų kovų. Kolchozų sistema, ūkininkų deportacija ir miškų nualinimas atėmęs partizanams paskutines slėptuves, nes likusieji miškai ir pelkės išvalyti MVD dalinių su šunimis ir mažaisiais tankais. Lieka tik beginklis pasipriešinimas, kai nervai nebeišlaiko. Vakarų galiunų intervencijos viltis dingusi.

"Jie rado globą ir paramą" - "Nordwest Zeitung" 1952.3.29 d.

Straipsnyje, iliustruotame nuotraukomis, kalbama apie Wehnen lietuvių bendruomenę, gavusią iš vokiečių įstaigų "Lietuvių kolonijos" vardą. Aprašomas pobūvis su vokiečių pareigūnų kalbomis ir pobuvio proga surengta lietuviškų tautodailės darbų parodėlė bei lietuviškus šokius ir dainas, duotas meninėje pobuvio dalyje.

- 11 -

PAVARGIOJĘ TĖVYNĖJĖ

Partizanai Lietuvoje

Šiose "Informacijose" duodama "Stockholm Tidningen" žinutė apie tai, kad partizanų veikla Pabaltijy yra sunykusi, kad Pabaltijo kolchozininkas, miškų iškirtimas ir intensyvi rusų kova prieš partizanus atėmė jiems paskutines slapstymosi vietas.

Šita žinutė ir jos samprotavimai tik iš dalies yra teisingi. Krašto Valdybos apklausinėjamų grįžusiųjų iš Lietuvos vokiečių darviniai visai prieštarauja tai žinutei. Lietuvoje yra plačiai žinoma ir savaime suprantama, kad daugelio Lietuvos sričių kaimai, dabartiniai kolchozai, tik dalinai yra komunistų funkcionierių žinioje. Vienur tokie funkcionieriai nedrįsta pasirodyti už savo namų po suštomos, kitur jie tiesiog traukia į miestus, o kolchozų vadovybėje lieka partizanams pakenčiamesni nepartyviai žmonės. Iš dalies dėl partizanų veiklos, nors didžiausia dalimi iš įsitikinimo, kolchozuose beveik nėra komjaunimo. Komjaunuolių tokiuose kolchozuose yra tik vienkėš, nors paprastai partizanai tuos jaunus berniukus ir mergaites ypatingai nepersekioja.

Mūsų teigimo iliustracijai turime nemažą pavyzdžių. "Raudonosios Žvaigždės" kolchozas, vos 5 km nuo Tauragės, turėjo prisijungti dar vieną kaimą (jo neminėsimė, bet visos vietovės mums yra žinomos), kuriame buvo atskiras kolchozas, nes to kolchozo pirmininką partizanai sulikvidavo ir nebebuvo kam eiti pirmininko pareigų. Toje pačioje "Raudonojoje Žvaigždėje" pernai pavasarį girininkas buvo atvežęs kolchozininkams atlyginimus už atliktus miško darbus. Pačiame vidurdienyje staiga atvyko partizanų būrys, konfiskavo iš girininko pinigų visų kolchozininkų akyvaizdoje, o dirbusiuosius nuramino, kad pinigų iš valdžios gausią. Ir tikrai, girininkas negavusiems tą kartą išmokėjo vėliau, bet iš 5 km nuo Tauragės esantį kolchozą nebevyko, o pasikvietė pinigų gavėjus į Tauragę. Taip atrodo partizanų "bejėgiškumas", net netoli nuo gana stambaus centro.

Partizanų medžioklėse dalyvauja ne tik MVD ar kariuomenės daliniai, bet ir vietinė milicija ir net imonių komandos. Kariuomenė ir MVD veikia tik didesniuose miškuose ir pelkynuose prieš didesnius partizanų dalinius ir susitelkimus. Didesnės kovos tikrai aprimo, bet ar jos aprimo dėl to, kad partizanai sunaikinti, ar tik dėl partizanų nulaukiamosios taktikos, sunku pasakyti. Jau nekartą partizanai lyg apriūdavo, o praktika parodė, kad kovos vėl suliepsnodavo kaip tik tada, kai tarptautinė įtampa didėdavo, duodama vilčių, kad didysis konfliktas ar naujas karas jau artėja.

Mažesniųjų partizanų dalinių medžioklės atliktamos milicijos ar net imonių komandų, kurios turi aukotis šitam "kilniam ir patriotiniam" žygiui. Jos paprastai iš tų žygių grįždavo be pasisekimų, bet su dideliu respectu partizanams, savo pasakojimuose padidindamos ir jų skaičių ir jų narumą bei sumanumą. Visi žygio dalyviai eidavo į žygi nenoromis, jų tarpe buvo nemaža tiesiog prijaučiančių partizanams. Kiekvieną atvejų tokiai pasiūstai komandai rūpedavo tik viena: kiek galima greičiau ir laimingiau grįžti namo.

Ne kitaip nusiteikusi ir milicija. Jos būriai naktimis siunčiami į kolchozus užklupti partizanus. Jų beveik niekuomet neužklumpa, nes ir milicija būdavo laiminga, jeigu nereikėdavo susidurti su partizanais. Tokiais atvejais milicijai daug geriau vyksta slaptų degtinės destiliuotojų medžioklė. Jos milicijai ir pelningesnės ir mažiau pavojingos.

Latviju

P. Mantnieks kartografijas institūta Briuselyje išleista Latvijas žemėlapių trečioji laida ir kišeninis pasaulio atlasas latvių kalba. Kišeninio atlaso laida vokiečių kalba buvo tiek populiari, kad visa jau išparduota. P. Mantnieks yra lietuvių draugas ir latvių Lietuvių Vienybės ilgametis narys. Jo leidiniuose Vilklaus kraštas visuomet buvo pažymėtas prie Lietuvos.

Latvių žurnalistikos senjoras, redaktorius Arturs Kroders, balandžio 9 d. sulaukė 60 m. amžiaus. Gyvena Stockholme ir redaguoja vieną latvių žurnalą bei "Informations from Behind The Iron Curtain".

Latvių Lietuvių Vienybės veikla išsiplėtė ir Argentinoje, kur jos pirmieji parengimai su entuziazmu įvertinti tiek lietuvių, tiek latvių, o prie jos veiklos prisidėjo žymesnieji visuomenės atstovai. Viso latvių ir estų organizacijos Buenos Aires yra Lietuvių Klubu patalpose, o visi baltai Argentinoje veikia bendromis jėgomis tiek kultūrinėje, tiek politinėje srityje.

Balandžio mėn. posėdyje Latvių Tautinė Tarybą Did. Britanijoje nutarė padėti darbo mustojusiems savo tautiečiams. Steigiama centrinė kaitotėka, kurioje registruos visas darbo galimybes bei visus bedarbius. Bedarbiams bus tarpininkaujama persikeliant į kitas gyvenamas vietas. Iš Anglijos į užjūrį išemigravo apie 1.000 latvių, Anglijoje dar liko 12.851 latvis, neskaitant vaikų iki 16 m. amžiaus. Tarybos biudžetas šiems metams subalansuotas 2.098... svarų sumos.

Hamburge rengiami už latvių ištekėjusioms vokiečiams latvių kalbos kursai.

Lenku

Švietimas Vokietijoje.

US zonoje vasario mėn. veikė 12 lenkų pradžios mokyklų su 320 mokinių, 2 kursai ir 1 gimnazija su 45 mokiniais ir 14 vaikų darželių su 743 vaikais. Šios švietimo įstaigos išlaikomos tik nuolatine Sargybų Dalinių Viešojo Fondo parama, po 2.500 DM mėnesiui. Lenkų Centro Komitetas lenkų tautos šventės gegužės 3 d. proga skelbia Vokietijoje gyvenančių lenkų tarpe rinkliavą švietimo reikalams.

Trentinių reikalais.

Lenkų spauda skelbia, kad trentinių kapinių priežiūra 1952.4.2 d. priimta vokiečių karo kapinių globos įstatymu priklauso vokiečių valdžios įstaigoms.

Perimtos iš IRO DP bylos JTO Aukštojo Komisarų Pabėgėlių Reikalais bus tvarkomos taip, kad interesantai galėtų gauti iš jų žinias repatriacijos, emigracijos ir teismo reikalams. Žinios bus tiekiamos ne dabar, bet tik bylas sutvarkius.

Lenkų karo pajėgų atstatymas.

Lenkų laisvės sąjūdžio "Nepriklausomybė ir demokratija" suvažiavimas Londone pasisakė, kad kraujo liejimas net tauriausių patriotinių idėjų vardu ne visada atitiks gerai suprastus lenkų tautos interesus. Atstatymas ir dalyvavimas lenkų karo pajėgų kare su Sovietų Sąjunga galimas tik jei karo tikslu bus paskelbtas lenkų tautos nepriklausomybės atgavimas, o kiti tikslai nebus priešingi gyvybiniam lenkų tautos interesams, ypač jos sienų klausimu. Karo pajėgų atstatymas turėtų įvykti tremtyje, jos suvaidintų Rokosovskio armijos kareiviams "magneto" vaidmenį ir karo metu surinktų lenkus, įjungtus prieš jų norą į tą armiją. Naujosios karo pajėgos neturėtų būti svetimų politinių veiksmų dispozicijoje ir neturėtų atsiremti į pagrindinio judėjimą kaip pereitame kare.

Hannover-Kleefeld Hegelstr.6.